

Paul J. Marcus

Regelmatig komen er berichten in de media waarin teken en de ellende die ze veroorzaken worden besproken. Teken verspreiden onder meer de ziekte van Lyme, waaraan men zelfs dood kan gaan. Teken zijn mijten en behoren tot de spinachtigen, die zich van de overige geleedpotigen onderscheiden door het bezit van vier paren poten. Van de andere spinachtigen onderscheiden ze zich door een vrijwel onzichtbare scheiding tussen kop, borststuk en achterlijf. Met de overige geleedpotigen hebben ze - voorzover ze op het land leven - een huidademhaling gemeen. Deze geschiedt door poriën in de chitineuze huid, en door buizen, trachea genoemd.

Teken komen voor in grasrijke natuur- en cultuurlandschappen. In Nederland kunnen we ze overal oplopen. Met name in de Oostvaardersplassen wemelt het ervan. Het is daarom van belang dat men zich na een bezoek aan de natuur grondig op teken nakijkt. De teek is herkenbaar aan het kleine formaat, de vier paren poten en het ongesegmenteerde uiterlijk. Meestal is van de teek alleen de bovenkant van het lichaam te zien en zitten de snuit en de poten in de huid verborgen. Als men de teek betast, voelt men iets hards dat muurvast in de huid zit. Vaak is de huid rondom de teek iets rood verkleurd, maar niet altijd. Als de teek ontdekt is - het ontuig bevindt zich graag op de bovendelen en intiemere delen van het menselijk lichaam - moet het diertje verwijderd worden. Geweld is uit den boze. Men kan de teek beschadigen, zodat de monddelen in de huid achterblijven. Een bezoek aan de dokter is dan onvermijdelijk. In diverse artikelen heb ik pincetten en ingenieuzere apparaatjes zien aanprijzen. Men zou de teek met dit apparaatje bij de in de huid verborgen kop moeten pakken en met een simpele draaiende beweging uit de huid moeten trekken. Dat kan uiteraard misgaan, met het gevolg dat men ook nu naar de dokter moet om de achtergebleven delen uit te laten snijden.

Er wordt wel eens gewerkt met ontsmettende middelen, zoals alcohol of jodium. Deze zouden de teek echter aan kunnen zetten tot braken en moeten daarom ontraden worden. Ook kan de teek, in de huid zittend, het leven laten. Wederom volgt dan de gang naar de dokter. Ontsmetting is pas aan de orde als de teek uit de huid is.

Nu we al het gemartel en gewurm de revue hebben laten passeren, is het tijd om de teek echt en doeltreffend, in zijn geheel en levend, liefst niet brakend de huid te doen verlaten. Praten helpt niet - wij zijn prinses Irene niet - geweld kan contraproductief zijn. Wat wel helpt is overreding. Het dier moet de huid zelf verlaten, doordat hij het daar benauwd krijgt. Wij weten dat teken door hun huid ademen. De teek moet het ademen onmogelijk worden gemaakt. Dat kan het beste met boter of margarine. Hierin zitten geen agressieve, bijtende bestanddelen. Men neme dus een kleine hoeveelheid boter of margarine of andere eetbare vette substantie. Met een vinger smeert men nu de teek helemaal in en slaat de omringende huid niet over. Vooral als de teek nog niet al te zeer is opgezwollen, zit hij binnen een paar seconden aan de gebruikte vinger geplakt. Bij opgezwollen teken is iets meer geduld en voorzichtigheid geboden, maar ook die laten snel los.

De Gierzwaluw 36 (1998), nr. 1

De losgelaten teek kan nu levend of dood bewaard worden en eventueel naar een medisch laboratorium worden gebracht op onderzoek naar ziektekiemen. De wond is bij deze methode doorgaans erg klein, niet meer dan een rood stipje. Deze kan met jodium of alcohol ontsmet worden. Houd de wond de komende tijd in de gaten. Als er rode plekken of zwellingen optreden (beginstadium Lyme, vaak herkenbaar aan een rode ring rond een lichte plek) moet men contact opnemen met de huisarts. Uiteraard niet vergeten te vermelden dat men onlangs door een teek is gebeten!

Bespreking

De botermethode is niet algemeen aanvaard. De eerste reden daarvoor kan zijn dat men bang is dat de teek bij deze behandeling gaat braken en zo de wond infecteert. Ik weet niet of dat zo is, maar ik meen dat daar dan eerst maar eens onderzoek naar moet worden gedaan. Het lijkt mij dat, wanneer een teek met een pincet uit de huid wordt gepeuterd, het diertje ook braakneigingen kan krijgen. Als de monddelen in de huid blijven zitten, zal er zeker infectie optreden. Een andere reden is misschien dat de botermethode zo goedkoop is. Wat duur is, hoeft echt niet altijd beter te zijn. Een derde mogelijke reden voor de onbekendheid en de geringe bereidheid van slachtoffers van teken om zich met de botermethode van een teek te ontdoen, is het volstrekte gemak en de volkomen pijnloosheid waarmee deze behandeling gepaard gaat. De redenering zal hier zijn: zachte heelmeeesters maken stinkende wonden. Puur ongelooft in deze methode zal veel tekenslachtoffers ook naar het pincet doen grijpen. Men denkt door mij in het ootje te worden genomen. Welnu, het is mij bittere ernst. Als u de volgende keer weer met een pincet gaat knoeien, met alle traumatische gevolgen van dien, denk dan dat er iemand is die u uitlacht. Hij weet zichzelf met de botermethode in een ommezien van teken te bevrijden, terwijl u met pincetten, tangetjes en andere martelwerktuigen uzelf zit te mishandelen.

O ja, deze originele botermethode is mij aan de hand gedaan door een stokoude, blinde boer in Buppen, Westfalen in 1989. Sindsdien heb ik ettelijke malen bij mijzelf en ook bij huisdieren van familie, vrienden en kennissen teken verwijderd op de aangegeven wijze.